

Rákosi Jenő és a sport

Írta Kiss Gyula

Rákosi Jenő a maga személyében nem élvezte, de nem is élvezhette a sport áldásait, mert abban az időben, amikor ifjúságát élte, a sport úgyszólván még ismeretlen fogalom volt Magyarországon. A fiatalságban duzzadó nagy energia pajkoskodásokban, ugrándozó-sokban, fáramászásokban és madárfészek megbontásában élte ki magát, de rendszeres tornázás, atletizálás vagy a modern értelemben vett sportjátékok csak évtizedekkel későbbben szereztek polgárjogot az ifjúság nevelésében. Rákosi mikor gazdasági gyakornok volt, persze sokat lovagolt, de ezt sem űzte sportszerűen, hanem szükségességből. Leginkább még a vadászat passziójának hódolt, mint annyi más gazdász társa. Fél szemének az elvesztését is egy vadászat alkalmával, hátrafelé elsült puskája okozta. Ugyanis már kis gyermek kora óta sérült, beteg szeme ezen a vadászon újra és oly szerencsétlenül sérült meg, hogy jóval később ezt a félszemét ki kellett operáltatnia. És Rákosi Jenő közeljárt már a hatvan esztendőhöz, amikor mind nagyobb arányokban kezdett kibontakozni a sportok kultusza, mégis az első volt, aki a sport nagy értékét fölismerve, nemzeti kincsé tenni habozás nélkül segítette. Rákosi Jenő, a szellemi kultúra lánglelkű apostola, apostolává lett a testi kultúrának is, amely immár egyik bőséges forrásává vált a nemzeti erőnek.

Rákosi Jenő a testi kultúra ügyének kezdetben azáltal tett mérhetetlen szolgálatot, hogy a sportot már a kilencvenes években fölkarolta lapjában, a Budapesti Hírlapban. A művészet, a politika, a közgazdaság és a társadalmi élet terén vezető Budapesti Hírlapban tág teret kapott a testedző sport, példát adva ezzel az egész magyar sajtónak, amely azóta is a sport önzetlen támogatásában lépést tart a magyar sport nagyszerű fejlődésével.

Később azonban nem érte már be Rákosi Jenő a sportnak pusztán lapjában való propagálásával. Személyes kapcsolatot is teremtett maga és a sporttársadalom között. Nyolcvan esztendő volt már, amikor megjelent egy jubiláló sportHírlapíró ünneplésére rendezett sportlakomán s ettől kezdve nem mulasztott el egyetlen alkalmat sem, hogy éreztesse és kifejezésre juttassa szeretetét és érdeklődését a sportnak általa annyira fölemelt ügye iránt. Mind gyakrabban részesültek sportesemények, közgyűlések, sportünnepek Rákosi Jenő kitüntető figyelmében. Csodálatos szálak fonódtak az ősz szellemóriás és a sportoló társadalom között. A szívek kitörő lelkesedése tombolta körül mindannyiszor, ha akár a

verseny nézőterén, akár a sportlakoma termében tűnt fel a patriarchális kor alatt is délcegnek maradt alakja. Minden fölszólalásában, minden, a sportnak szentelt írásában újabb és újabb biztatást adott a sport fejlesztésére, a nemzeti nagyság gondolatától vezéreltetve ebben is. Bizonyos, hogy Rákosi Jenő sportszeretete a lelkét átható nemzeti érzésben fogant. Nem a sport színes képei, nem a viaskodások forró hangulatai és nem a verseny meglepő fordulatai érdekelték valójában, de érdekelte a hatás, amit a sport gyakorol az ifjúság testi és lelki fejlődésére s érdekelte különösképpen az a mások által csak jóval későbbben felismert érték, amit a sport terén kivívott nemzetközi győzelmek jelentenek.

És mindemellett Rákosi Jenőnek öreg korában kivirágzott sportszeretete a legnagyobb bizonyossága volt annak, hogy mennyire fogékony, mennyire rugalmas és mennyire fiatal maradt Rákosi Jenőnek a lelke túl a nyolcvanon, közel a kilencven esztendőig is. Mert Rákosi hű barátja maradt a sportnak élete végéig. Mint ahogyan üde és fiatal maradt feles szelleme életének utolsó napjáig. Egy sportlakomán jelent meg utoljára a fehér asztal mellett, hogy átadja a győzteseknek Rothermere lord serlegét. . .

De maradjon ennek a szomorú búcsúzásnak az emléke utoljára. Próbáljunk végig suhanni az esztendőkön, amelyek megérlelték a magyar sport számára a legnagyobb ajándékot: Rákosi Jenő megértő, igaz, nagy barátságát. Nem lehet követni minden lépését, minden beszédét és minden írását, amellyel a sport ügyét segítette, de az alább felsorakoztatott adatok is elegendők annak a megőrkítéséhez, mily nagy embere volt Rákosi Jenő a magyar testi kultúrának is.

Három jeles sportférfiú 1910 februárjában megindította az első nagyméretű sportlapot, a SportHírlapot s mi sem volt természetesebb, minthogy az új szerkesztők a Hírlap-írás fejedelméhez, Rákosi Jenőhöz folyamodtak előszóért. S mi sem volt természetesebb, mint az, hogy Rákosi Jenő a kívánságot teljesítette, „Útravaló” címen cikket adott az új sportlapnak, nem is sejtve, hogy ezzel az írásával jegyezte el öreg szívét az ifjú magyar sporttal. De álljon itt a cikknek a kivonata, amelyben Rákosi Jenő a maga „sportoló” ifjúságáról emlékezik meg és amelyben látnoki szemmel ismeri fel a sport intézményének a jelentőségét.

– Attól az időtől fogva, – írja Rákosi Jenő, – amikor én sportoló koromat éltem, az élet igen nagyon megváltozott. Soproni diák voltam, amikor elkezdtek az iskolában a gimnasztizálást. Természetesen, nem volt kötelező tárgy és diákhagyomány volt mindenkit bolondnak vagy a szülői zsarnokság áldozatának tartani, aki beiratkozott oly tárgyra, amelyre nem volt kötelezve. Így a soproni tornaterem is kongott.

Alig fordult meg benne teremtett lélek az ugrólovon és a tornatanáron kívül. Ez az utóbbi pedig egy Mangineth nevű francia ember volt, akit nem tudom, honnan szereztek. Azt sem tudom, értett-e valamit abból, amit tanítania kellett volna, ha lett volna kinek. Titokzatos, vézna, borszagú emberke volt, akit néha láttunk ott lézengeni; azt hiszem, a korcsmák látogatásán kívül egyetlen komoly funkciója volt az év végén jeles kalkulust írni azoknak a bizonyítványába, akik beiratkoztak a tornaórákra, akiket azonban Mr. Mangineth sem ismert.

De azért tornásztunk mi mindannyian. A soproni utcák mentén nem volt oly cövek, amelyet, ha arra mentünk, sorba keresztül ne ugráltunk volna. Ha cövek nem volt, sorba

álltunk lehajtott fejjel s egymáson ugráltunk keresztüli néha kilométerek hosszán. Igen kedvelt sport volt két felekezetre oszlani, amelyből az egyik a falnak támaszkodott, – egy a más után, – a másik felekezet pedig neki iramodva, ráugrált erre az élő hidlásra.

És nagy sport volt tavasszal a labdázás, minden szabad napon. Nem kisebb a soproni erdőben a madárfészek-keresés virtuóz famászásokkal.

A távgyaloglást képviselte szombat délutáni kirándulásunk a Fertő tavához, ahol néha estétől reggelig fürödtünk, éjjel nagy tüzet rakva a parton, hajnalban pedig vissza-indultunk, mert vasárnap reggel exhortáció és diákmise volt. Nagy passzióval jártunk harangozni, ami szintén nem megvetendő sport. Erő és ügyesség kellett hozzá.

Mondjam-e tovább?

Azóta az élet sokat eltávozott a természettől. A diáknak is, szüleinek is feladatai meg-sokasodtak. Az élet ideges, izgatott rohanássá lett. Semmire sem lehet menni okos és cél-szerű munkafelosztás nélkül. Így lett a sportból, amely valamikor csak multság volt, ma-napság szaktudomány, polgári foglalkozás is és szervezett pedagógiai intézmény.

Több, mint tizenkét esztendő futott el az „Útravaló” megjelenése után, amíg elérke-zett az a nap, amelyen Rákosi Jenő először jelent meg a sporttársadalom előtt. 1922-ben történt, hogy jubiláltak egy húsz esztendő óta dolgozó sportHírlapíró s Rákosi Jenő maga is érdemesnek tartotta, hogy a jubileum alkalmából rendezett lakomán résztvegyen. Ez al-kalommal olyan beszédet mondott, amellyel a legmagasabb piederesztálra állította a sportot. Rákosi Jenő a következő szavakban tett hitvallást ekkor a sport kultusza mellett:

— Az én időmben a humanitárius iskola uralkodott. Mi a humanitárius tantárgya-
kat tanultuk, a görögöket és latinokat műveltük. Mi bámúltuk a görög költöket, az általuk
megrajzolt atlétákat és sohasem gondoltunk arra, hogy a görögöket ebben is utánozni fog-
juk. Méltóztassanak elhinni, hogy a fiatalságnak ez a gyönyörű foglalkozása ma, amikor
a reális oktatás mérföldes lépésekkel halad előre, – abból a humanitárius oktatásból
fejlődött.

— Ma a görög sportművészetnek minden ága fejlődik és fényes művészi színvonalon
áll. A humanitárius iskola korában ignorálták, a reális korban pedig föltalálták a görög
sportot. Ennek rejtett oka az, hogy a modern ember annyira a szellemi behatások alatt
áll, annyira az irodalmi, művészeti, technikai, filozófiai és egyéb, különösen exakt tuda-
mányok hatása alatt áll és dolgozik, hogy szükségét érzi annak, hogy kimerülve, a testnek
is megadja azt, amit megkíván. *A léleknek és testnek harmóniája*: ez ennek a jelenségnek
rejtett oka. Én igen messze attól, hogy ebben csak a testnek kifejlesztését, az izmok gyara-
pítását lássam, sokkal többet látok: ez csak az eszme, a cél a testnek esztétikai szépsége,
a mozgás esztétikai gyönyörűsége, a lélekjelenléti és találékony sági akarat megedzése és
az a képesség, hogy minden pillanatát, akár fut, akár ugrik, akár úszik az ember, ön-
tudatosan tudja felhasználni.

Azonban a társadalomra nézve is kifejlődik valami a sportból, ami pedig igen neve-
zetes dolog. A konciliáns összeműködés, a bajtársi szellem, felismerése annak, hogy a
közös akarat, a közös egyetértés, a közös barátság, ami óriási tényezője az életnek, ma a
fiatalságban játékszerűen, az élvezetes izgalmak közepett beleoltódik és gondolkodását
irányítja.

— *A sporttól várom én azt, amit a politikában nem látok.* Ott széthúzást, pártoskodást, ellenségeskedést látok, ami nagy akadálya annak, hogy ez a szerencsétlen ország előremenjen a konszolidáció útján. A sportban megértik, megszeretik egymást az ifjak, nem ismernek pártot és fajt és felekezetet, hanem csak sportot, sportszellemet, sportlelket.

— Ha ez a szellem, ez a lélek tökéletesen győzedelmeskedik, – és ez a sportélet igazi felvirágzásának stádiuma lesz, – amikor az egész fiatalság egy megértő társadalmi alakká válik, akkor ez képessé teszi az eljövendő nemzedéket arra, hogy az első és utolsó gólt rúgja az elszakított magyar országrészekbe ...

És most már ezután nem volt megállás Rákosi Jenő számára. A sport nem engedte el többé hatalmas protektorát. Meghódította a szívét és Rákosi Jenő szívesen hagyta meghódítani. Mindjobban érdekelte a sport, az élő sport, a verseny, a küzdelem, a küzdők és a közönség, érdekelték az események és az eredmények. A nyolcvan esztendőes Rákosi Jenő mindent tudni akart ami a sportéletben történik, s hogy érdeklődése nem csak külszínes volt, bebizonyította a küzdelmek színhelyén való megjelenésével. Végignézett futballmérkőzéseket, boxoló- és birkózó-versenyeket, gyönyörködött úszóversenyekben, megtekintett levante-sportünnepeket, s alig volt eset reá, hogy elhárított volna magától meghívást, ha a sportról volt szó. A versenyeken beleélte magát a küzdelmek menetébe s bámulatot keltő megjegyzésekkel kísérte az eseményt, akár birkózásnak vagy boxolásnak, akár vízipólónak, vívásnak, műugrásnak vagy tennisznek volt a tanúja. Éppen Parisban járt, amikor 1928-ban Franciaország a Davis-Cup döntőjét vívta meg az Egyesült-Államokkal. Rákosi Jenő a legnagyobb figyelemmel nézte végig a küzdelmet. Vagy Szegeden tartózkodott egy kulturális ünnep alkalmából; nem mulasztotta el, hogy meg ne tekintse az ott lefolyó labdarúgó mérkőzést. Petschauer Attilát, a vívás egyik világ-bajnokát ünnepelték az Otthon-Kör lakomáján az amszterdami olimpiász után: Rákosi Jenő megjelent, beszélt és így dicsőítette a magyar kardot:

– A kard vág ketté gordiusi csomókat, a szellem pedig old csomókat, amelyeket a kard megoldani nem tudna. A győzelemben még egy nagy dolog vált eszményivé s ez a sportszellem, a lovagiasság szelleme, amely a kardvívásban ütközik ki a legélesebben...

Utoljára a Hungária-szállóban ünnepelhette a sporttársadalom Rákosi Jenőt 1928 október 14-én. Mussolininál tett látogatásáról érkezett haza Rómából az előző napon, de a hosszú utazás fáradalmi nem gátolták meg, hogy személyesen át ne adja Rothermere lord remek ezüst serlegét a győztes magyar lawn-tennisz csapatnak. Ezen a lakomán halották a sportemberek Rákosi Jenőt utoljára s beszéde, amellyel a serleget átnyújtotta, utolsó sóhajtása volt annak az ügynek s sikeréért, amelynek zászlóját csak a halál üthette ki a kezéből.

– Embléma nekünk ez a serleg – mondotta ekkor Rákosi Jenő. – Elveszett városaink címere díszíti az oldalát s ezeknek a városoknak a visszaszerzésére adta meg a serkentést Rothermere lord. Ugyancsak itt díszleg rajta – mondotta a serlegre mutatva – a lord heraldikus állata, a méh, amely gyűjt, épít és gazdagságot jelent, számunkra pedig azt jelenti, hogy a méh jegyében kell gyűjtenünk, dolgoznunk, hogy céljainkat elérhessük